

Miljø, Plan og Teknik
2021

Handlingsplan til bæredygtighedsstrategien

Indholdsfortegnelse

Indledning	5
Tema - Klima.....	6
Hvad står vi på.....	6
Tværgående handlinger og mål.....	7
<i>Vi synliggør vores klimaaftryk.....</i>	7
Handling 1: Klimamål for 2030 og handlingsplan	7
Handling 2: Grønt regnskab.....	7
Handling 3: Kampagne for Slagelse Kommunes medarbejdere.....	7
Handling 4: Klima i planlægningen	8
Handling 5: CO ₂ bindes ved skovrejsning	8
Indsatsområde - Energi	9
<i>Vi skal opnå en CO₂-neutral energiforsyning i 2030 .....</i>	9
Handling 6: Udvikling af fremtidens energisystem - en samlet strategisk energiplan	9
Handling 7: Energitjek Slagelse 2.0 - Energibesparelser i boliger og øvrige bygninger.....	9
Handling 8: Inspirations- og oplysningsarrangementer for borgerne	9
Handling 9: Forundersøgelse om solenergianlæg	9
Indsatsområde - Transport	10
<i>Vores transport skal udlede mindre CO₂ .....</i>	10
Handling 10: Udfasning af benzin og diesel i kommunens bilpark og andet materiel.....	10
Handling 11: Flere ladestationer til elbiler.....	10
Handling 12: Mere kørsel på el i de kommunale transportydelser/-områder	10
Handling 13: Grønne forsøg supplerer den kollektive transport	10
Handling 14: Miljøvenlig færgetrafik	10
Handling 15: Fremme samkørsel på arbejdspladserne	11
Handling 16: Test en elcykel – drop bil nummer to	11
Indsatsområde - Landbrug	11
<i>Vi samarbejder med landbruget om at binde CO₂, spare energi og gavne klima og natur .....</i>	11
Handling 17: Lavbundsjord og lavbundsarealer.....	11
Handling 18: Grundvands-, klima- og naturinteresser forbindes.....	12
Handling 19: Dialogtilsyn om bæredygtighed	12
Handling 20: Energigennemgange i miljøgodkendelser	12
Handling 21: Gratis økologitjek for landmænd.....	12

Tema - Biodiversitet.....	13
Hvad står vi på.....	13
Tværgående indsats.....	14
Handling 22: Tværgående facilitering.....	14
Handling 23: Tværgående formidling og inspiration.....	14
Indsatsområde - Mere natur i egen drift.....	15
<i>Vi giver mere plads til naturen i drift og pleje af kommunale arealer.....</i>	15
Handling 24: Mere natur i vejkanterne.....	15
Handling 25: Mere plads til naturen i byernes parker og grønne områder.....	15
Handling 26: Mindre brug af pesticider på kommunalt ejede arealer.....	15
Handling 27: Mere natur i landsbyerne.....	16
Handling 28: Mere natur i de kommunale skove og flere arealer til natur og skov.....	16
Indsatsområde - Mere natur i kommunens planlægning.....	17
<i>Vi tænker naturen med fra start, når vi planlægger i Slagelse Kommune.....</i>	17
Handling 29: Naturen som et aktiv i kommune- og lokalplanlægningen.....	17
Handling 30: Natur langs nye veje og cykelstianlæg.....	17
Indsatsområde - Naturen som gevinst for velfærdsområdet.....	17
<i>Flere borgere skal nyde godt af naturens ro og vildskab.....</i>	17
Handling 31: Dialog med forvaltning og institutioner om ændring af de grønne arealer.....	17
Indsatsområde - Mere natur i det åbne land.....	18
<i>Vi øger biodiversiteten i naturområderne i det åbne land.....</i>	18
Handling 32: Mere natur i det åbne land.....	18
Indsatsområde - Et bedre havmiljø.....	19
<i>Vi sætter øget fokus på et bedre havmiljø ud for kommunens kyster.....</i>	19
Handling 33: Konference om et bedre havmiljø.....	19
Tema - Ressourceforbrug og cirkulær økonomi.....	20
Hvad står vi på.....	20
Tværgående indsats.....	21
Handling 34: Tværgående facilitering.....	21
Indsatsområde - Bæredygtige indkøb.....	21
<i>Vi er en ansvarlig indkøber, der handler bæredygtigt.....</i>	21
Handling 35: Ny bæredygtig indkøbspolitik.....	21
Handling 36: Medlemskab af Partnerskab for Offentlige Grønne Indkøb.....	21
Handling 37: Trinvis udfasning af plastik-engangsemballage i Slagelse Kommune.....	22
Handling 38: Bæredygtighedskompetencer til lokale leverandører.....	22

Indsatsområde - Bæredygtigt byggeri	23
Handling 39: Bæredygtigt og cirkulært nybyggeri	23
Handling 40: Cirkulær renovering	23
Handling 41: Cirkulær nedrivning	23
Handling 42: Bæredygtighedskompetencer til det lokale byggeerhverv	23
Indsatsområde - Fødevarer	24
Handling 43: Bæredygtige kantiner i kommunen	24
Handling 44: Kompetencer til bæredygtige køkkener.....	24
Indsatsområde - Affald og genanvendelse.....	25
<i>Vi producerer mindre affald, sorterer mere og genbruger mere.....</i>	25
Handling 45: Plusbutik, reparationscafé og genbrugsbyggemarked.....	25
Handling 46: Kompetenceudvikling om direkte genbrug.....	25
Handling 47: Affaldssortering i det offentlige rum – skridt for skridt	25
Handling 48: Projekt bæredygtighed på hjul – en mobil informationstjeneste for borgere	25
Handling 49: Cirkulært kontorinventar i den kommunale organisation.....	25
Gennemgående for hele strategien	27
Opfølgning, løbende status og effektvurdering af indsatsområder og handlinger	27
Handling 50: Opfølgning, løbende status og effektvurdering af indsatsområder og handlinger	27
FN's verdensmål i budgetaftalen 2019.....	28

Indledning

Bæredygtighedsstrategien 2021's handlingsplan indeholder de indsatser, som Slagelse Kommune i de kommende år vil prioritere særlig højt for at fremme den bæredygtige udvikling. Vi sætter gang i konkrete handlinger, der bygger ovenpå eller supplerer kommunens eksisterende indsatser inden for temaerne: Klima, biodiversitet samt ressourceforbrug og cirkulær økonomi.

Bæredygtighedsstrategiens handlingsplan skal revideres ultimo 2022.

Vi bygger oven på vores erfaringer

Slagelse Kommune har igennem mange år arbejdet med bæredygtig udvikling. Igennem kommunens arbejde med blandt andet klimaplan, indkøbspolitik og biodiversitet i naturområderne er der hentet resultater på fx lokale indkøb, affaldssortering, energiforbedringer i de kommunale bygninger og beskyttelse og forbedring af natur.

Slagelse Kommunes bæredygtighedsstrategi og handlingsplan bygger både videre på eksisterende indsatser og sætter ind på nogle af de områder, hvor vi ikke før har haft en fokuseret indsats.

Kobling til andre strategier, områder, planer og FN's verdensmål

Bæredygtighedsstrategien og den tilhørende handlingsplan har tråde til flere andre strategier, planer og fagområder, herunder udviklingsstrategien, kommuneplanen og FN's verdensmål. Flere handlinger berører forskellige fagområder og enheder i kommunen.

Bæredygtighedsstrategiens handlingsplan har fokus på klimaforebyggelse, mens klimatilpasning behandles i kommunens klimatilpasningsplan, ifm. kommuneplanen og i DK2020-projektet.

Målsætninger og opfølgning

I bæredygtighedsstrategiens handlingsplan beskriver vi, hvornår de konkrete handlinger skal foregå og hvad de fordrer af ressourcer.

Vi vil følge op på strategiens handlinger, gøre løbende status og vurdere effekten af handlingerne. Vi ønsker at orientere Byrådet om fremdriften i arbejdet med planen, og vi vil involvere Byrådet i evalueringsarbejdet. Arbejdet med opfølgning på handlingsplanen er også blevet til en handling sidst i dokumentet.

Hvordan er strategiens handlingsplan blevet til?

Strategiens handlingsplan er blevet til i samspil med en række væsentlige interessenter. Der har været dialoger med mange internt i organisationen, især med Center for Kommunale Ejendomme, Center for Miljø, Plan og Teknik og Center for Økonomi og Digitalisering, men næsten alle centre har bidraget til strategien på forskellig vis.

Ligeledes har mange eksterne interessenter bidraget med konkrete input og kvalificering af strategiens indhold, tiltag og forslag til nye samarbejder, blandt andre SK Forsyning, AffaldPlus, Slagelse Erhvervscenter, boligselskaber, Naturforum og § 17.4-udvalget for bæredygtig udvikling og grøn omstilling.

Miljø-, Plan- og Landdistriktsudvalget og Erhvervs- og Teknikudvalget har været involveret undervejs i processen for at kvalificere og afstemme forventninger i forhold til indhold, ambitionsniveau og prioriteringer.

Tema - Klima

FN's Klimapanel's internationale rapport fra 2018 siger, at der skal ske store ændringer i hvordan vi indretter vores samfund, hvis vi skal holde temperaturstigningen globalt på max 1,5 grader. For at løse udfordringerne tages der initiativer nationalt – og Slagelse Kommune vil gøre sit for at tage ansvar lokalt. Vi iværksætter konkrete tiltag og støtter op om regeringens klimamål om en reduktion af drivhusgasudledningen med 70 % frem mod 2030.

Når vi taler om klima i bæredygtighedsstrategiens handlingsplan er fokus på at forebygge frem for at tilpasse, og vi skal med handlingerne nedbringe drivhusgasudledningen fra kommunens egen drift og fra aktivitet indenfor kommunens geografiske afgrænsning.

På landsplan står transporten for lidt over 40 % af den samlede drivhusgasudledning, mens landbrugssektoren tegner sig for omkring en fjerdedel. Det samme billede tegner sig i Slagelse Kommune, der er en kommune med en stor andel landbrug og klimabelastning fra pendlertrafik på motorvejen, privatbilisme og færgedrift.

Indsatsområderne i bæredygtighedsstrategien tager fat på udfordringerne ved bl.a. at omstille til grøn transport, finde alternativer til at tage bilen, planlægge for et CO₂-neutralt energisystem, fremme energiforbedringer i private boliger og indgå i dialog og samarbejde med landbruget.

Der blev i 2019 vedtaget en klimalov, som i foråret 2020 er fulgt af en klimahandlingsplan fra regeringen med indsatser for transport-, landbrugs- og energisektoren. Der er i finansloven bl.a. afsat midler til en grøn omstilling af bustransport og cykelprojekter.

De nationale indsatser og kommende handlingsplaner kommer til at forme, hvordan Slagelse Kommune kan blive en medspiller for både transport- og landbrugssektoren. Dette arbejde ønsker vi at gå i gang med, gerne i samarbejde med andre aktører, kommuner, virksomheder, Slagelse Erhvervscenter, forsyningsselskaberne, og alle andre, der ønsker at arbejde sammen om den grønne omstilling.

Hvad står vi på

Klimainsatsen er ikke noget nyt i Slagelse Kommune. Igennem flere år har vi arbejdet med at reducere drivhusgasserne fra kommunens område, og vi har samlet erfaringer inden for flere sektorer.

Handlingsplanen og indsatsområderne bygger videre på det arbejde, der allerede er i gang internt i kommunen, med samarbejdspartnere og i lokalområdet.

Nedenfor skitserer vi nogle af de resultater og indsatser, der ligger til grund for eller løber parallelt med denne handlingsplan:

- Klimaplan fra 2011: Ambitiøs klimaplan med fokus på energi, skovrejsning, klimatilpasning og grøn erhvervsudvikling
- Den Europæiske Borgmesterpagt om klima: I 2009 underskrev vi borgmesterpagten og forpligtede os til at reducere drivhusgasser fra kommunens geografiske areal med 20 % frem til 2020
- Klimakommune: Vi blev en af Danmarks Naturfredningsforenings klimakommuner i år 2009 og reducerede drivhusgasser fra kommunens egen drift frem til 2015
- Energitjek Slagelse: Siden 2013 har vi i samarbejde med SK Forsyning fremmet energireoveringer i private boliger. Energitjek Slagelse gennemfører gratis, uvildige energitjek og frem til 2020 er gennemført over 1500 energitjek
- Fjernvarme og vedvarende energianlæg: Det lokale forsyningsselskab SK Forsyning har siden 2013 arbejdet på at udbygge fjernvarmen i Slagelse og Korsør, og arbejder også på at

etablere VE-anlæg (biomasse, solvarme mv.). Derudover indgår etablering af solcelle-anlæg i kommunen planlægningsarbejde

- Energi: Vi har i flere år arbejdet med energirenoveringer i egne bygninger, energibesparelser i egen drift og afholdt inspirationsarrangementer for kommunens borgere
- Kollektiv transport: I et større udbud af buslinjer i 2020 valgte vi eldrift på 16 busser, fordelt på 9 linjer, som starter op i hhv. 2021 og 2022
- Skovrejsning for klimaet: I en samarbejdsaftale med Naturstyrelsen har vi siden 2012 opkøbt ca. 80 hektar jord og her påbegyndt rejsning af offentlig skov nord for Slagelse. Målet er, at Nordskoven i løbet af 30 år skal fylde 300 hektar
- Vådlægning af arealer: Vi har siden 2010 arbejdet på at vådlægge et stort område ved Tude Ådal i samarbejde med lodsejerne. Projektet skal udover at binde CO₂ mindske kvælstofudvaskningen og forbedre havmiljøet, samt give bedre afvandingsmuligheder for landbruget og skabe nye levesteder
- Indsatsplaner for grundvandsbeskyttelse: I 2020-2021 laver vi planer for beskyttelse af drikkevandet i kommunen med en række tiltag på bl.a. landbrugsjord.

Tværgående handlinger og mål

Vi synliggør vores klimaaftryk

Handling 1: Klimamål for 2030 og handlingsplan

Vi lægger os op ad regeringens klimamål om at reducere CO₂-udledningen med mindst 70 % frem til 2030, og vi har et mål om at være CO₂-neutrale i 2050. Begge gældende indenfor kommunens geografiske område.

Regeringen fremlagde i 2020 en national klimahandlingsplan. Slagelse Kommune vil tage ansvar for realisering af denne ved enten at omsætte de nationale initiativer til en lokal kontekst eller ved at gennemføre supplerede tiltag til gavn for borgerne og virksomheder i kommunen.

Slagelse Kommune har i flere år arbejdet med konkrete klimaprojekter, som også vil fortsætte de kommende år. Vi har i 2020 opnået deltagelse i et nyt DK2020-forløb, støttet af Realdania, hvor vi – ligesom andre deltagende kommuner - udarbejder en klimaplan, der lever op til målene i Paris-aftalen.

Handling 2: Grønt regnskab

Vi vil i 2021 udarbejde et grønt regnskab, som dokumenterer energiforbruget og CO₂-udledningen fra kommunens egen drift. Ligeledes vil vi afprøve arbejdet med klimabudgetter, idet vi vil udarbejde et klimabudget på et større byggeprojekt.

Handling 3: Kampagne for Slagelse Kommunes medarbejdere

Vi skal i en kampagne formidle organisationens klima- og miljømål og inspirere kommunens ca. 7.000 ansatte til handling.

For at opnå en målbar effekt skal vi målrette kampagnen til de forskellige medarbejdergrupper. Vi iværksætter kampagnen trinvist for en sektor ad gangen og med opstart i Center for Miljø, Plan og Teknik. Her opsamler vi vores erfaringer og planlægger de næste kampagnedele til flere sektorer og deres decentrale virksomheder. Kampagneindsatsen skal tænkes sammen med bl.a. de indkøbspolitikken.

Vi indarbejder også kampagnematerialet i introduktionsforløb for nye medarbejdere.

Handling 4: Klima i planlægningen

Vi definerer emner, som skal indgå i kommuneplanen, så vi på den måde fremmer de klima-rigtige beslutninger om vores arealanvendelse og anlæg. F.eks. vil vi fremme den "bløde" infrastruktur, sikre pladser til elbiler og beskytte lavbundsarealer.

Vi vil undersøge, hvordan lokalplanlægning, som supplement til bygningsreglementet, kan understøtte en bæredygtig udvikling, der rækker ud over etablering af LAR-løsninger. Hvordan kan materialevvalg eksempelvis gøre en forskel på CO₂-aftrykket samtidig med, at det fremhæver en flot arkitektur?

Vi vil være strategiske om fortætning og det at bygge højere, der hvor det er hensigtsmæssigt. Vi vil overveje, hvordan vi eksempelvis ved udpegning af bilfrie og grønne zoner kan fremme en dagsorden, som flere ønsker at tage del i.

Handling 5: CO₂ bindes ved skovrejsning

Vi vil indgå i projekter om skovrejsning og fremme skovrejsning på kommunal og privat jord. Skovrejsning er et af de meget effektive virkemidler til at binde CO₂.

Vi gennemfører en kampagne for privat skovrejsning, hvor vi informerer om relevante støtteordninger og om fordele og sidegevinster ved at rejse skov.

Vi øger arealet for de kommunale skove, dels ved at etablere skov på nogle af kommunens nuværende arealer. I forbindelse med kommuneplanrevisionen 2021 udpeger vi hvilke af de kommunale arealer som er særligt egnede arealer for skovrejsning.

Vi understøtter og indgår også i partnerskaber, fx i det lokale foreningsliv, om forskellige skovrejsningsinitiativer.

Handlinger	Tidsperiode	Ressourcer (mio. kr.)
1. Klimamål for 2030 og handlingsplan	2021-2022	0,95
2. Grønt regnskab	2021	0,3
3. Kampagne for Slagelse Kommunes medarbejdere	2021-2023	
4. Klima i planlægningen	2021-2023	
5. CO ₂ bindes ved skovrejsning	2021-2024	

Indsatsområde - Energi

Vi skal opnå en CO₂-neutral energiforsyning i 2030

Handling 6: Udvikling af fremtidens energisystem - en samlet strategisk energiplan

Vi udarbejder sammen med energi- og forsyningselskaberne, udvalgte andre kommuner og relevante aktører en fælles plan for fremtidens energisystem i Slagelse Kommune. Den fælles energiplan skal forfølge visionen om et CO₂-neutralt energisystem.

Blandt emnerne vil være: Reduktion af CO₂-emission bl.a. gennem mindskelse af energiforbruget og udbredelse af lavtemperatur-fjernvarme; Etablering af endnu flere VE-anlæg; Udfasning af naturgas og overgang til VE-gasser i muligt omfang; Etablering af flere varmepumper og Elektrificering af transportsektoren.

Planen skal beskrive, hvordan utidssvarende energianlæg afvikles, og hvordan nye bæredygtige anlæg etableres.

Den strategiske energiplan skal også tydeliggøre mål og delmål, herunder mål for de kommunale selskaber.

Handling 7: Energitjek Slagelse 2.0 - Energibesparelser i boliger og øvrige bygninger

Vi viderefører og udvikler Energitjek-ordningen så den - udover private boliger - også omfatter alle andre typer bygninger. Der er fortsat et stort potentiale for energibesparelser, særligt i den ældre bygningsmasse. Vi vil sætte ind med en relancering og massiv markedsføring af ordningen.

Energitjek Slagelse har siden 2014 fungeret i et samarbejde mellem Slagelse Kommune og SK Forsyning. I sin nuværende form har ordningen omfattet energivejledning og gratis, uvildige energieftersyn af private boliger.

Handling 8: Inspirations- og oplysningsarrangementer for borgerne

Vi gennemfører løbende - minimum én gang årligt - arrangementer, som formidler viden til interesserede borgere og erhvervsdrivende. Dette bl.a. i form af informationsarrangementer om varmepumper og andre energioptimerende løsninger.

Handling 9: Forundersøgelse om solenergianlæg

Vi afdækker sammen med SK Forsyning mulighederne for at opsætte solcelleanlæg i kommunen. Forundersøgelsen skal også belyse muligheden for folkeaktier, som kan tilbydes lokale borgere og erhverv.

Handlinger	Tidsperiode	Ressourcer (mio. kr.)
6. Udvikling af fremtidens energisystem - en samlet strategisk energiplan	2021	0,4
7. Energitjek Slagelse 2.0 - Energibesparelser i boliger og øvrige bygninger	2021-2023	0,6 årligt
8. Inspirations- og oplysningsarrangementer for borgerne	2021-2023	0
9. Forundersøgelse om solenergianlæg	2021	0,5

Indsatsområde - Transport

Vores transport skal udlede mindre CO₂

Handling 10: Udfasning af benzin og diesel i kommunens bilpark og andet materiel

Vi omstiller en del af Slagelse Kommunes egen bilpark til elbiler. Det vil vi gøre både i kraft af det næste større udbud af biler til kommunens kørsel, og i de løbende indkøb og udskiftninger.

El- og/eller hybridbiler skal være det foretrukne valg, hver gang vi indkøber et nyt kommunalt køretøj, og når kørselsbehovet samtidig egner sig til denne omstilling. Vi opretter en pulje til medfinansiering ved køb af el- og/eller hybridbiler.

Det næste større udbud af biler skal ske i 2024, hvor ca. 140 biler skal indkøbes eller leases. Vi vurderer, at en tredjedel af disse vil kunne erstattes med elbiler - eller drevet af en anden alternativ og grøn energiform.

For at vide hvor de mest egnede steder er for omstillingen, kortlægger vi kommunens kørselsbehov og bilpark. I 2020 samler og kobler vi kommunale data om det daglige kørselsbehov, antal biler og ejere af biler. Ligesom vi skal indhente erfaringer fra andre kommuner ift. organisering, finansiering og trinvis omstilling.

Vi omstiller også kommunens Entreprenørservice' materiel til at være eldrevet, idet vi starter med småmaskinerne. Det omfatter bl.a. hækkeklippere, motorsave, buskryddere, pladevibratører, jordlopper og kompaktorer, som bruges på de kommunale grønne områder. Udover at nedbringe klimaaftrykket, mindsker vi støj og partikeludledning. Vi kan indfase de eldrevne småmaskiner i løbet af 2020 og 2021.

Handling 11: Flere ladestationer til elbiler

Vi udbygger el-lade-infrastrukturen i Slagelse Kommune, da en velfungerende lade-infrastruktur er en forudsætning for omstilling af benzin- og dieselmotorer til elbiler. I tillæg til kortlægning og analyser fra handling 1 (om hvilke dele af den kommunale bilpark som egner sig bedst til en omstilling til elbiler og hvordan dette kan organiseres og finansieres) undersøger og beskriver vi i denne handling forskellige finansierings- og brugsmodeller til en udbygget lade-infrastruktur. På den baggrund udarbejder vi en implementeringsplan. I undersøgelseerne skal indgå en potentiel markedsmodning og udvikling hen imod el-tankstationer.

Til denne handling vurderer vi, at der er mulighed for at opnå medfinansiering fx via EU-støtte.

Handling 12: Mere kørsel på el i de kommunale transportydelser/-områder

Ved næste udbud af den lukkede kørsel vil vi arbejde med at få mere kørsel på el eller hybrid.

Handling 13: Grønne forsøg supplerer den kollektive transport

Vi udvikler og afprøver alternative og grønne transportløsninger fra landet og landsbyerne til nærmeste kollektive buslinje, samt tilknyttet vores nye Fribusruter. Vi samler data og gennemfører analyser om buslinjerne og transportvaner og -behov. Vi beskriver fremtidsscenerier og nye finansierings- og samarbejdsmodeller. Det gør vi ved at deltage i det EU-støttede projekt "Mobilitet på tværs", som også indebærer vores opgraderede medlemskab i Gate 21.

Projektaktiviteterne supplerer kommunens indsats på grønne kollektive buslinjer og Trafikprojekt 2020.

Handling 14: Miljøvenlig færgetrafik

Vi vil omstille færgedriften i Slagelse Kommune til at være miljøvenlig. Færgerne og driften af dem er hjemtaget i kommunen. De dieseldrevne færger står for et endog meget stort CO₂-aftryk.

På den korte bane undersøger vi mulighederne for at gøre færgedriften mere miljøvenlig (fx ved hybriddrift).

Langsigtet ønsker vi ved næste indkøb af færger omkring 2030 at være klar til at købe miljøvenlige færger, evt. el-færger. For at nå i mål med at erstatte de gamle færger med miljøvenlige færger skal vi allerede nu arbejde på at skabe alliancer, som muliggør et større, fremtidigt OPP. Vi forventer også, at der er gode muligheder for medfinansiering via større puljer og fonde.

Handling 15: Fremme samkørsel på arbejdspladserne

Vi fremmer den organiserede samkørsel i kommunen, herunder som supplement til den kollektive transport og alternativ til den individuelle bilkørsel. Vi har allerede lanceret samkørsels-appen NaboGo som tilbud til borgerne.

I tillæg gennemfører vi en kampagne om organiseret samkørsel rettet mod arbejdspladserne i kommunen. Det vil vi gøre i samarbejde med platform-udbydere, som fx NaboGo.

Handling 16: Test en elcykel – drop bil nummer to

Vi tilbyder elcykler på prøve til borgerne i Slagelse Kommune. Andre kommuner har haft gode erfaringer med, at en elcykel i mange familier kan erstatte bil nummer to, hvilket både vil gavne miljøet, sundheden og velværet. Med tiltaget kan borgerne teste den lånte elcykel i tre måneder, hvilket vil lette beslutningen om at investere i egen elcykel. Vi tilbyder ordningen i foreløbigt to år.

Handlinger	Tidsperiode	Ressourcer (mio. kr.)
10. Udfasning af benzin- og diesel i kommunens bilpark og maskiner	2021-2024	4,4
11. Flere ladestationer til elbiler	2021-2024	1,7
12. Mere kørsel på el i de kommunale transportydelser/-områder	2021-2024	?
13. Grønne forsøg supplerer den kollektive transport	2021-2023	0,45
14. Miljøvenlig færgetrafik	2021	0,2
15. Fremme samkørsel på arbejdspladserne	2022	
16. Test en elcykel – drop bil nummer to	2021-2022	

Indsatsområde - Landbrug

Vi samarbejder med landbruget om at binde CO₂, spare energi og gavne klima og natur

Handling 17: Lavbundsjord og lavbundsarealer

Vi vil indgå i projekter, hvor lavbundsjord og lavbundsarealer lægges om til ekstensiv drift samtidig med, at vandstanden hæves. Herved vil der over årene bindes CO₂ i jorden. Omlægningen vil endvidere medføre, at der sker en reduktion i udledningen af kvælstof. Når driften af landbrugsjordene ekstensiveres, fremmes også naturens kvalitet. Multifunktionel jordfordeling kan komme på tale til gavn for arrondering (dvs. samle jordtilliggende omkring en ejendom) af landbrugsejendomme samt andre hensyn.

Handling 18: Grundvands-, klima- og naturinteresser forbindes

Vi tænker klimainteresser og naturforbedring ind i de dialoger, der skal tages med lodsejerne i forbindelse med indsatsen for at beskytte grundvandet i boringsnære beskyttelsesområder (BNBO) og indsatsområder. Når der indføres sprøjtefrie zoner omkring drikkevandsboringerne og eventuelt i prioriterede indsatsområder, vil vi undersøge mulighederne for, at områderne kan ekstsives med etablering af græsningsområder.

Målet er, at vi udover grundvandsbeskyttelse samtidig får skabt bedre betingelser for flora og fauna, bundet kulstof i jorden og mindsket udvaskning af kvælstof fra arealerne. Vi vil derfor gå tværfagligt til værks i grundvandsindsatserne.

Handling 19: Dialogtilsyn om bæredygtighed

Vi afprøver dialogtilsyn om bæredygtighed på husdyrbrug og gartnerier. Dialogtilsynet kan omhandle emner som fx energi i bygninger, afgang af gylle og recirkulering af ressourcer. Udbyttet for landbrugene er at få opmærksomheden på, hvilke områder af bedriften, der kan optimeres og hvor ressourcerne kan udnyttes bedre. For Slagelse Kommune er formålet at afklare, hvordan kommunen kan være den bedste medspiller og hjælpe erhvervet med at opnå sin vision om klimaneutralitet i 2050.

Handling 20: Energigennemgange i miljøgodkendelser

Vi vil i miljøgodkendelser til IE-husdyrbrug stille vilkår om, at der skal foretages en energigennemgang af husdyrbruget hvert 10. år af en uafhængig energirådgiver.

Energigennemgangene kan både føre til besparelser for den enkelte landmand og mindske CO₂-udledningen fra aktiviteterne på bedriften.

Handling 21: Gratis økologitjek for landmænd

I samarbejde med Økologisk Landsforening vil vi i 2021 tilbyde gratis, uforpligtende økologitjek til landmænd i Slagelse Kommune. Økologitjekket skal bidrage til at øge biodiversiteten og reducere udledning af sprøjtegifte.

Handlinger	Tidsperiode	Ressourcer (mio. kr.)
17. Lavbundslande og lavbundsarealer	2021-2024	Usikkert
18. Grundvands-, klima- og naturinteresser forbindes	2021-2024	1,5
19. Dialogtilsyn om bæredygtighed	2021-2023	0,25
20. Energigennemgange i miljøgodkendelser	2021-2024	
21. Gratis økologitjek for landmænd	2021	

Tema - Biodiversitet

Op mod en million arter er truet af udryddelse på verdensplan, og aldrig før er det gået så hurtigt med at udrydde plante- og dyrearter på Jorden. Det er konklusionen fra den sidste FN-rapport om biodiversitetens tilstand globalt.

Ved biodiversitet forstås mangfoldigheden af levende organismer i alle miljøer, både på land og i vand, samt de økologiske samspil, som organismerne indgår i. Biologisk mangfoldighed omfatter såvel variationen inden for og mellem arterne som mangfoldigheden af økosystemer.

Biodiversitetskrisen er et udtryk for, at mangfoldigheden af vilde, naturligt hjemhørende arter af planter og dyr er stærkt på retur på såvel globalt som nationalt plan.

I Danmark er omkring 2000 arter truede og 95 % af vores naturtyper er i ugunstig bevaringsstatus. Danmarks sidste rapportering til EU om, hvordan det går med de EU-beskyttede naturtyper og arter viser, at der ikke har været nogen fremgang siden 2013, og at den danske natur er i krise. Vi vil i Slagelse Kommune gøre vores til at vende denne udvikling. Derfor ser vi på, hvordan vi kan sætte kommunens egne arealer i spil og med dette udgangspunkt inspirere andre til at give mere plads til naturen og øge biodiversiteten.

Regeringen har i 2019 igangsat arbejdet for at lave en natur- og biodiversitetspakke, som svar på den nuværende naturkrise. Der er et ønske om mere urørt skov, flere sammenhængende naturarealer og mere vild natur. Ved at sætte gang i en intensiveret indsats for biodiversitet gør Slagelse Kommune klar til at gribe bolden, når regeringen sætter initiativer i gang for at hjælpe den pressede danske natur.

Vores indsats for biodiversitet i bæredygtighedsstrategiens handlingsplan har til formål at skabe bedre betingelser for vilde planter og dyr, som er trængte i skovene, det åbne land, i bymiljøerne og langs vejene. Dvs. arter som er i tilbagegang, ualmindelige eller sjældne som følge af forringede eller manglende vokse- og levesteder.

Indsatsen for biodiversitet skal først og fremmest opnås ved naturlig indvandring af dyre- og plantearter og naturlig udvikling af områderne (succession). Den naturlige succession skal fremmes på arealer, hvor der er potentiale for, at der med en ændret vedligeholdelse kan udvikles en naturligt tilknyttet flora og fauna.

Indsatsen har følgende bærende principper:

Flere leve- og voksesteder

Større sammenhæng

Naturlig succession

Naturvenlig pleje og drift

Færre næringsstoffer og bekæmpelsesmidler

Flere vådområder

Mere dødt ved (træmasse)

I handlingerne vil vi samarbejde med både grønne organisationer, landbrugsorganisationer, erhverv, institutioner og borgere.

Hvad står vi på

At arbejde med biodiversitet og vores natur er en del af Slagelse Kommunes daglige arbejde flere steder i organisationen. Vi arbejder løbende med at sikre og styrke den eksisterende, værdifulde natur på både egne og private arealer. Indsatserne i handlingsplanen bygger ovenpå og integreres i

det igangværende arbejde og sætter fokus på biodiversitetsindsatsen på tværs af kommunens organisation.

Nedenfor opstiller vi eksempler på den igangværende indsats for vores natur i Slagelse Kommune:

- Natura 2000: Sikring og forbedring af vilkårene for de arter og naturtyper, der er udpeget under Natura 2000-områderne og fx bekæmpe rynket rose i områderne
- Omlægning til pesticidfri drift af kommunale områder i videst muligt omfang
- Udarbejdelse af politikker, fx: Park- og Naturpolitik, udviklingsstrategi for Slagelse Kommunes eksisterende og nye skove, strategi for fritstående træer
- Naturforum og foreninger: Lokale interesseorganisationer bidrager til kommunens arbejde og laver tiltag, som fx rovfuglekasser og formidling til institutioner om natur
- Formidling og oplevelse af naturområder
- Biodiversitet ved kysterne og i havet: Forskellige natur- og vandløbsprojekter, heriblandt Tude Ådals projektet, som blandt andet skal mindske kvælstofudvaskningen og forbedre havmiljøet. Af andre initiativer kan nævnes Blå Flag, etablering af et stenrev og deltagelse i EU projekt "Less is More" sammen med SK Forsyning, hvor formålet var at fjerne lægemidler og andre miljøfremmede stoffer samt resistente bakterier på renseanlæg.
- Udvidelse af naturarealer, etablering af vandhuller samt græsnings- og høslætarealer, pleje af fortidsminder og at skabe sammenhæng mellem eksisterende, værdifulde naturområder
- Beskyttelse af særlige arter, fx markfirben på vejskrånninger eller padder hos private lodsejere
- Naturparkprojekt

Tværgående indsats

Handling 22: Tværgående facilitering

Vi tilføjer interne ressourcer med naturfaglige og koordinerende kompetencer, som faciliterer på tværs af organisationen og involverer borgere, virksomheder og andre eksterne interessenter.

Handling 23: Tværgående formidling og inspiration

Vi vil formidle Slagelse Kommunes indsats for biodiversiteten og inspirere borgere og virksomheder til, hvad de selv kan gøre. I Slagelse Kommune tager vi ansvar for biodiversitetskrisen og inspirerer andre til at gøre det samme. Vi skal synliggøre det eksisterende arbejde for biodiversiteten og de nye tiltag ved at skabe en sammenhængende formidling.

Formidlingen af tiltagene for øget biodiversitet er vigtig, da ændringerne vil være synlige for mange borgere, og erfaringer viser, at der er stor opmærksomhed på ændringer i driften af de grønne områder.

Det skal være tydeligt, hvorfor og hvad kommunen gør for at give naturen mere plads – og hvad borgeren, landmanden, virksomheden eller institutionen selv kan gøre for at give naturen mere plads på deres arealer.

Vi iværksætter kampagner, fx med inspiration til haveejere, vi afholder dialogmøder med lokalrådene og informationsmøder de steder, hvor vi ændrer driften. Vi indgår bl.a. samarbejde med Danmarks Naturfredningsforening og Praktisk Økologi om at fremme Giftfri Have og uddannelse af lokale Vild Have-mentorer i vores indsats over for private haveejere.

Handling	Tidsperiode	Ressourcer (mio. kr.)
22. Tværgående facilitering	2021-2022	1,1
23. Tværgående formidling og inspiration	2021-2023	

Indsatsområde - Mere natur i egen drift

Vi giver mere plads til naturen i drift og pleje af kommunale arealer

Handling 24: Mere natur i vejkanterne

Vi udpeger vejkanter, hvor vi indfører driftsformer, der forbedrer naturværdierne og biodiversiteten. I budgetaftalen 2019 er der afsat midler til biodiversitet i vejkanter. Vejkanterne vælges ud efter en grovsortering, hvor vejkanter, der er smalle, har svære oversigtsforhold eller ligger nær frøgræsmarker, sorteres fra. Der skal laves en biologisk registrering af de tilbageværende strækninger. Det gør vi for at sikre, at indsatsen med ændret drift målrettes og gør en forskel for biodiversiteten.

Vi starter op på en række forsøgsstrækninger. Når vi har fået erfaring med forskellige plejeteknikker, arbejder vi videre frem mod en differentieret slåningsstrategi for kommunens veje.

Vejkanterne har potentiale for at gøre en stor forskel for at hjælpe de pressede arter, og en blomstrende vejkant har også stor oplevelsesværdi. Strækningerne kan fungere som vigtige korridorer, hvor planter og insekter kan sprede sig fra naturområde til naturområde.

Handling 25: Mere plads til naturen i byernes parker og grønne områder

Vi vil give naturen en større rolle i byerne til gavn for biodiversiteten og borgernes oplevelser. I bymiljøet kan man bruge forskellige værktøjer til at øge biodiversiteten, bl.a. lave naturlige vådområder, insekthoteller og bruge hjemmehørende frø og planter de steder, hvor der ikke er nogen oprindelig natur at bygge på. Det kommer til at ændre udtrykket fra velfriserede græsplæner til flere vilde områder.

De første år afprøver vi forskellige naturgreb på grønne områder i byerne. På den måde indfører vi mere bynatur ved ændret drift og gradvis ændring af anlæg hen imod flere hjemmehørende arter og beplantning, der tilbyder levesteder for planter og smådyr.

Flere levesteder i byerne giver plads til mere natur, og tilbyder mere varierede naturoplevelser i byerne. Byens parker og grønne arealer er oplagte formidlings- og inspirationslaboratorier, som indbyder til at undersøge naturen og opholde sig udendørs.

Handling 26: Mindre brug af pesticider på kommunalt ejede arealer

Kommunen tilmelder sig konceptet "Giftfri Have" i 2021 og forpligtes dermed til at offentliggøre, hvor meget af det kommunale areal, der driftes og dyrkes pesticidfrit.

Konceptet Giftfri Have er et fælles initiativ fra Danmarks Naturfredningsforening og Landsforeningen Praktisk Økologi, der har til formål at fremme vild natur og biodiversitet og samtidig beskytte grundvandet mod rester af pesticider. Giftfri Have henvender sig til private grundejere, offentlige og private virksomheder, foreninger m.fl.

Administrationen udarbejder en plan for udfasning af pesticider, som forelægges politisk i første halvår 2021.

Handling 27: Mere natur i landsbyerne

Vi vil bringe mere vild natur ind i landsbyerne, som for de flestes vedkommende har et stort potentiale. En del af kommunens landsbyer har fællesarealer og gadekær, der i dag ofte består af trimmede græsarealer. Kommunen drifter arealerne efter dialog med landsbyerne. Vi skal i denne dialog arbejde for at få skabt flere levesteder for insekter.

Vi ønsker at samarbejde om rømmede grunde i landsbyerne, hvor grundejerne har fået støtte fra Slagelse Kommunes landsbyfornyelsespulje til at få revet et gammelt hus ned. De tomme grunde er en mulighed for at give plads til natur, fællesskab og aktivitet for landsbyen, inden noget nyt evt. skal bygges op.

I landzonen ser vi i højere grad mulighed for at indføre natur end i byområderne, og hvis arealerne har størrelse til det, kan der etableres græsning.

Handling 28: Mere natur i de kommunale skove og flere arealer til natur og skov

Vi vil udvikle kommunale skove til mere naturrig skov. Det betyder, at vi udlægger arealer til urørt skov, hvor naturen kan udvikle sig på dens egne præmisser til gavn for biodiversiteten. Der skal på alle skovarealer være fokus på at øge mængden af dødt ved (både stående og liggende), ligesom vi vil se på muligheder for at skabe naturlige vådområder, lysåbne områder og udvikle skovbrynene. Vi vil skabe områder, hvor folks rekreative færden kan foregå og herved også skabe lommer, hvor natur og dyr kan have plads og ro. Vi er også opmærksomme på at sikre de kulturspor og fredede kulturminde, der findes i skovene.

I 2021 udarbejder vi "strategi for udvikling af de kommunale skove", som bygger oven på den naturregistrering i de kommunale skove, som er foretaget i løbet af 2019. I "strategi for udvikling af de kommunale skove" vil der blive taget stilling til ambitionerne for skovrejsning på de kommunale arealer, og om de kommunale skove fortsat skal kunne bidrage med træ til fremtidens byggeri og energiproduktion.

Vi undersøger også mulighederne for at udpege nye arealer til skovrejsning og natur. Vi ser på, om kommunen ligger inde med ubebyggede arealer, der er for små til bortforpagtning eller udstykninger til erhverv eller boliger. Der skal også ses på, om større arealer skal tages ud til natur og skovrejsning, bl.a. i forbindelse med en kommende pesticidpolitik, og når vi skal gennemføre indsatser for grundvandet i de boringsnære beskyttelsesområder og prioriterede indsatsområder.

Nye arealer til natur og skov vil både give flere levesteder og nye rekreative områder til kommunens borgere.

Handlinger	Tidsperiode	Ressourcer (mio. kr.)
24. Mere natur i vejkanterne	2021-2023	Usikkert
25. Mere plads til naturen i byernes parker og grønne områder	2021-2023	2
26. Mindre brug af pesticider	2021-2023	0
27. Mere natur i landsbyerne	2021-2023	0,4
28. Mere natur i de kommunale skove og flere arealer til natur og skov	2021-2023	Usikkert

Indsatsområde - Mere natur i kommunens planlægning

Vi tænker naturen med fra start, når vi planlægger i Slagelse Kommune

Handling 29: Naturen som et aktiv i kommune- og lokalplanlægningen

Vi vil præcisere, hvordan grønne arealer og natur kan tænkes ind i kommune- og lokalplanlægningen. Vi vil gerne inspirere bygherre til at tilgodese biodiversitet og naturen, når der bygges nyt.

Når vi laver lokalplaner, der arbejder med naturen som et aktiv, giver det os mulighed for at tænke langsigtet på eksempelvis spredningskorridorer. Mere natur og flere grønne arealer rummer også plads til byens borgere og giver flere attraktive grønne fællesarealer og mulighed for at bevæge sig i grønne kiler.

Handling 30: Natur langs nye veje og cykelstianlæg

Vi tænker biodiversitet ind fra start, når vi anlægger nye veje og cykelstier, så vejkanterne i fremtiden planlægges så hensigtsmæssigt som muligt for mere biodiversitet.

Ved nyanlæg har vi god mulighed for at skabe bedre betingelser for den næringsfattige natur, som vi gerne vil give plads til i vejkanterne. Det vil give levesteder og mere attraktive vejkanter. De områder med råjord, som opstår ved nyanlæg, efterlades enten til succession, eller der udsås frø fra vilde planter efter følgende kriterier: Ved anlæg i landzonen vil naturlig succession være udgangspunktet, men udsåning af lokalt høstede frø kan være et alternativ. I byområderne kan udsåning af regionalt høstede frø være et alternativ.

Handlinger	Tidsperiode	Ressourcer (mio. kr.)
29. Naturen som et aktiv i kommune- og lokalplanlægningen	2021-2022	Usikkert
30. Natur langs nye veje og cykelstianlæg	2021-2023	

Indsatsområde - Naturen som gevinst for velfærdsområdet

Flere borgere skal nyde godt af naturens ro og vildskab

Handling 31: Dialog med forvaltning og institutioner om ændring af de grønne arealer

Vi vil i samarbejde med institutioner og aktører fra områderne for velfærd og uddannelse give plads til natur og ro tæt på borgerne i kommunen. Brugerinvolvering er et centralt element i indsatsen. Når vi fx omdanner et tætklipet græsareal ved et plejehjem til et vildere grønt område, kan det give omgivelser, der inspirerer til både ro og aktivitet i naturen. Mere natur i de grønne områder skal fungere som læringsrum for børn og unge og understøtte pædagogiske tiltag. Naturens terapeutiske effekt kommer helt tæt på borgerne og skaber værdi, når brugerne af arealet selv er med til at forme, hvad det skal rumme.

En dialog med interessenter fra Center for Sundhed og Ældre, Handicap og Psykiatri, Arbejdsmarked og Integration og Børn og Unge har vist, at der generelt efterspørges flere grønne områder, der er vilde, tilbyder stilhed og ro samt mulighed for rekreativ udfoldelse tæt på institutionerne.

Vi afsætter et rammebeløb til at understøtte konkrete projekter. Der er aktuelt to konkrete projekter i støbeskeen, som vi tager fat i som de første. Den ene projektidé handler om at udarbejde en helhedsplan for de samlede udearealer ved et bosted på Specialcenter Slagelse og de nærliggende daginstitutioner, skoler og plejehjem. Målet er at øge biodiversitet, nedbringe vedligeholdelsesomkostninger og styrke forudsætningerne for brugernes trivsel og udvikling. Den anden projektidé handler om at udvikle "Livshaven" i Slots Bjergby, hvor et kommunalt areal skal omdannes til et krible-krable eksperimentarium med vild natur, som skal skabe rammer for læring om biodiversitet.

Handling	Tidsperiode	Ressourcer (mio. kr.)
31. Dialog med forvaltning og institutioner om ændring af de grønne arealer, herunder - projekt på ACV - projekt Livshaven	2021-2023	1,3

Indsatsområde - Mere natur i det åbne land

Vi øger biodiversiteten i naturområderne i det åbne land

Handling 32: Mere natur i det åbne land

Vi vil løbende afsøge muligheder for at indgå frivillige aftaler med lodsejere om en indsats, der skal gavne biodiversiteten. Derved fremmer vi anlæggelse af vådområder, hegning til kreaturer, omlægning af nye arealer til natur, og forbedringer af vandløbenes fysiske forhold.

Indsatsen retter sig typisk mod arter som er truede, sjældne eller i tilbagegang. Der er fokus på at skabe sammenhæng mellem naturarealer med udgangspunkt i Grønt Danmarkskort.

Denne indsats for større biodiversitet skal ses som et supplement til den lovpligtige indsats, der varetages gennem Natura 2000-handleplanerne og vandområdeplanerne.

Vi udarbejder en naturkvalitetsplan på rammeniveau. Planen vil indeholde en overordnet kortlægning af de væsentligste naturværdier i kommunen. Derudover vil den på overordnet niveau udpege, hvilke naturtyper og arter/grupper af dyr og planter, som en indsats vil rette sig imod.

Som supplement til rammeplanen foretages løbende registreringer af udvalgte arter/grupper/naturtyper, som er relevante, i forhold til at sikre biodiversiteten. Typisk arter, som er truede, sjældne eller i tilbagegang, herunder rødlistearter.

Konkrete projekter iværksættes på baggrund af de rammer og principper, som fremgår af planen, og efter aftale med lodsejerne.

Rammeplanen vil kunne foreligge primo 2022.

Størstedelen af de beskyttede vand- og naturområder i Slagelse Kommune ligger på private ejendomme i det åbne land. Her findes et rigt plante- og dyreliv i moser, ferske enge, strandenge, overdrev, søer og vandløb. Mange arter er dog i tilbagegang, fordi leve- og voksestederne er blevet færre eller forringede.

Handling	Tidsperiode	Ressourcer (mio. kr.)
32. Mere natur i det åbne land	2021-2022	0

Indsatsområde – Et bedre havmiljø

Vi sætter øget fokus på et bedre havmiljø ud for kommunens kyster

Havet og kysterne er en vigtig del af Slagelse kommunes identitet, og vi vil arbejde for at sikre et bedre havmiljø ud for vores kyster.

Vi vil begrænse udledningen af næringsstoffer fra landbruget gennem forskellige natur- og vandløbsprojekter. Vi fører som miljømyndighed tilsyn med virksomhedernes udledninger af spildevand, og vi vil sætte øget fokus på kildeopsporing og måling af ikke tilladte miljøfremmede stoffer, som ledes til renseanlæg og recipient (altså det som ledes uden om renseanlæg).

Slagelse Kommune er medlem af KIMO Danmark (Kommunernes Internationale Miljøorganisation), som er et uafhængigt miljøsamarbejde, der repræsenterer kystsamfund i spørgsmål om havmiljøforurening. KIMO arbejder for indflydelse på politikken på EU- og regeringsniveau. Gennem KIMO arbejder vi på en øget fokus på forurening af de indre danske farvande.

Som supplement til de indsatser, vi allerede har igangsat, tilføjes et nyt indsatsområde i strategien mhp at fremme dialogen og belyse veje til et bedre havmiljø.

Handling 33: Konference om et bedre havmiljø

Vi afholder i 2021 en konference med det formål, at få afdækket årsager til nedgangen i fiskebestanden i de indre farvande med fokus på Agersø Sund og de omkringliggende vandområder. Borgere, relevante interessenter og fageksperter inviteres til konferencen.

Handling	Tidsperiode	Ressourcer (mio. kr.)
33. Konference om et bedre havmiljø	2021	0,2

Tema - Ressourceforbrug og cirkulær økonomi

En stadig stigende velstand i verden betyder, at vi har et stort forbrug af naturressourcer. Det betyder også, at vi skal se med mere kritiske øjne på vores forbrug. Cirkulær økonomi handler om at gøre væksten bæredygtig.

Derfor er der hårdt brug for, at vi begynder at praktisere den cirkulære økonomi. Det vil sige den tankegang, hvor vi cirkulerer flest mulige materialer i samfundet frem for at tage nye fra jordens lager. Og hvor vi anvender bæredygtige råvarer eller fornybare ressourcer, der til stadighed kan dannes på ny i naturen.

Slagelse Kommune forvalter og sætter enorme ressourcer i omløb og har dermed et stort ansvar for og indflydelse på en ansvarlig styring og håndtering af disse. I Slagelse Kommune ønsker vi derfor at agere foregangseksempel for vores borgere og virksomheder, når vi er med til at omstille samfundet til et mere ressourceeffektivt samfund, hvor mere bliver genanvendt eller genbrugt. Vi vil skabe rammerne for mere bæredygtige forbrugsmønstre hos brugerne, herunder ved at reducere affaldsmængden og tilskynde til genbrug. På samme måde vil vi efterspørge effektive og bæredygtige produktionsmetoder og forsyningskæder hos industrier og virksomheder, som vi samarbejder med.

I kommunens budgetaftale 2019 er FN verdensmål 12 om ansvarligt forbrug og produktion nævnt som et særligt fokusområde. Det betyder, at vi skal leve op til vores ansvar for bl.a. at forvalte naturressourcer på bæredygtig vis, at minimere madspild og at reducere mængden af affald, der skabes, via forebyggelse og genanvendelse.

I de fire udvalgte indsatsområder; indkøb, byggeri, fødevarer samt affald og genanvendelse, spiller vi som kommune en afgørende rolle i den cirkulære omstilling og kan samtidig bygge ovenpå de erfaringer, som vi allerede har gjort os.

Slagelse Kommune køber årligt ind for 1,5 mia. kr., hvorfor det er af stor betydning, at vi efterlever en bæredygtig indkøbspraksis. Som kommune hører vi til kredsen af Danmarks største bygherrer og skal derfor være aktive i at nedbringe de 37 % af affaldet i Danmark, som er byggeaffald. 80 % af en bygnings klimaaftryk står materialerne for, og her arbejder vi også for at reducere klimabelastningen fra det kommunale byggeri.

I den kommunale forvaltning og især på velfærdsområdet tilberedes store mængder mad. Vi er allerede nået langt i prioriteringen af de økologiske fødevarer. Vi skal fastholde denne udvikling, lære også at prioritere de klimarigtige fødevarer, og vi skal gå foran i at nedbringe madspild.

På affaldsområdet indføres fra national side en ny husstandsindsamling i 2022/2023, hvorved den eksisterende ordning udvides med 4 nye fraktioner (mad- og drikkekartoner, blød plast, farligt affald og tekstilaffald), så der i alt indsamles 10 affaldsfraktioner. Og i 2023 vil der ske en omlægning af affaldsordningen i samarbejde med AffaldPlus og de øvrige AffaldPlus-kommuner. Som aktør i affaldshåndteringen er vi tæt på borgerne og kan facilitere samarbejder, også med private aktører. Med indsatser indenfor øget genbrug, reparation og deleøkonomi skal vi reducere CO₂-udledningen og skabe økonomisk værdi.

Hvad står vi på

I Slagelse Kommune har vi igennem mange år arbejdet med at forvalte ressourcerne ansvarligt og effektivt. Vi har omstillet os til at anvende flere bæredygtige råvarer og fornybare ressourcer og vi har taget initiativer til at reducere affald og øge genanvendelse.

Handlingsplanen og indsatsområderne bygger videre på det arbejde, der allerede er i gang internt i kommunen, med samarbejdspartnere og i lokalområdet.

Nedenfor skitserer vi nogle af de resultater og indsatser, der ligger til grund for eller løber parallelt med denne handlingsplan:

- Bæredygtighed i indkøbspolitikken: Vi indskrev i 2014 en hensigt om at miljøhensyn skal indgå i indkøb af varer og tjenesteydelser (sammen med øvrige parametre såsom pris, kvalitet mv)
- Cirkulært byggeri: Vi har i EU regionalfondsprojektet Grøn Vækst i Byggeriet 2016-2019 arbejdet med cirkulært byggeri. Vi har samarbejdet med det lokale byggeerhverv og har i vores bygherreorganisation samlet erfaringer med, hvad der er afgørende for at nå resultatet om et cirkulært byggeri
- Økologi og mindre madspild i kommunale køkkener: Vi implementerede i 2012 et økologiprojekt i de større kommunale køkkener og kantiner. Projektet indebar også kompetenceudvikling af køkkenpersonalet
- Mindre affald og mere genanvendelse: Vi har i samarbejde med AffaldPlus fulgt og deltaget i initiativer til at producere mindre affald og øge genanvendelsen
- Affaldssortering: Vi har i vores Entreprenørservice foretaget flere mindre forsøg henimod en øget sortering af affaldet i det offentlige rum.

Tværgående indsats

Handling 34: Tværgående facilitering

Vi tilføjer interne ressourcer med kompetencer i bæredygtighed, cirkulær økonomi og udviklingssamarbejder, som faciliterer på tværs af organisationen og involverer borgere, virksomheder og andre eksterne interessenter.

Handlinger	Tidsperiode	Ressourcer (mio. kr.)
34. Tværgående facilitering	2021-2022	1,2

Indsatsområde - Bæredygtige indkøb

Vi er en ansvarlig indkøber, der handler bæredygtigt

Handling 35: Ny bæredygtig indkøbspolitik

Vi har i 2020 revideret vores indkøbspolitik, så vi via vores udbud og indkøb nedbringer kommunens miljø- og klimabelastning. Hermed sætter vi barren for, hvor bæredygtigt vores forbrug er, da vi via indkøb kan præge leverandører af varer og tjenesteydelser i en mere bæredygtig retning.

Ved nye indkøb skal vi have fokus på hele livscyklussen i produktet eller servicen. Det vil sige, at vi baserer vores indkøbsbeslutninger på betragtninger af de totale omkostninger, der er forbundet med produktet eller ydelsen frem for indkøbsprisen alene. Ligeledes vurderer vi så vidt muligt produktets eller ydelsens miljøbelastning set igennem hele livscyklus.

For kommunens decentrale indkøb, som bruger vores e-handelsplatform, beskriver vi en vejledning som skal opfordre til bæredygtige indkøb.

Handling 36: Medlemskab af Partnerskab for Offentlige Grønne Indkøb

Vi forpligter os til at følge fælleskommunale, grønne indkøbsmål. Det gør vi ved at være aktivt medlem af Partnerskab for Grønne Offentlige Indkøb (POGI) fra 2020. POGI er et fællesskab af

kommuner, regioner og offentlige organisationer, der vil fremme bæredygtige løsninger og købe grønt ind. Som medlem er Slagelse Kommune med til at udvikle fælles grønne indkøbsmål, og forpligter sig samtidig til at følge disse.

Det betyder, at kommunens indkøb kommer til at leve op til en række kriterier og anbefalinger til miljømærkning af produkter, herunder Svanemærket og EU-blomsten. Og at vi stiller krav om totaløkonomiske beregninger som tildelingskriterium frem for den rene indkøbspris. POGI vil også være en god platform til at finde sammen i fælleskommunale grønne indkøb.

Vi udarbejder i løbet af 2021 en handlingsplan, som beskriver, hvilke indkøbsmål vi skal have implementeret hvornår.

Handling 37: Trinvis udfasning af plastik-engangsemballage i Slagelse Kommune

Vi reducerer plastaffald ved at undgå indkøb af engangsemballage i plast. Vi starter med en fuldstændig udfasning af engangsplastservice i de administrative kantiner og køkkener, og tager udgangspunkt i de engangsplastprodukter som er forbudte gennem EU's engangsplstdirektiv pr. 1. januar 2021. Vi skal kommunikere vores indsats til bygningsbrugerne, så alle forstår baggrunden og ved, hvordan de kan hjælpe til.

I anden omgang iværksætter vi udfasningen i resten af organisationen, inkl. de decentrale enheder. Det støtter vi op om ved at oprette en pulje, som skal dække merudgiften til alternativer til plastservicen.

Plastaffald ender hovedsagelig i affaldsforbrændingen, som er det laveste niveau i affaldshierarkiet. Da Slagelse Kommune ønsker at være en bæredygtig organisation, er det vigtigt at sende et signal til medarbejdere og besøgende på vores rådhus, i forvaltningerne, på skoler og i institutioner om, at vi ikke er storforbrugere af engangsemballage og -service.

Handling 38: Bæredygtighedskompetencer til lokale leverandører

Som led i den reviderede indkøbspolitik (2020) kommer vi til, i vores udbud, at stille krav til vores leverandører om bæredygtige varer og tjenesteydelser. Vi skal trænes i at stille de bæredygtige krav, og vi ønsker også at støtte de lokale leverandører til at være klar til at kunne byde på de kommunale opgaver.

Derfor afholder vi workshops og seminarier om bæredygtighedskrav i kommende udbud for lokale leverandører. Det gør vi i samarbejde med Slagelse Erhvervscenter.

Handlinger	Tidsperiode	Ressourcer (mio. kr.)
35. Ny bæredygtig indkøbspolitik	2021-2022	0
36. Medlemskab af Partnerskab for Offentlige Grønne Indkøb	2021-2023	0
37. Trinvis udfasning af plastik-engangsemballage i Slagelse Kommune	2022-2023	0,3
38. Bæredygtighedskompetencer til lokale leverandører	2021-2022	

Indsatsområde - Bæredygtigt byggeri

Vi nedbringer CO₂-aftrykket fra vores bygge- og anlægsopgaver

Handling 39: Bæredygtigt og cirkulært nybyggeri

Vi vil bygge bæredygtigt, når vi bygger nyt, sådan at vi i vores bygherreorganisation opnår læring og implementerer metoder, som giver gevinst på både den miljø- og klimamæssige, den sociale og den økonomiske bundlinje. Vi skal påvise en betydelig CO₂-besparelse på både kort og lang sigt ved at anvende totaløkonomiske beregninger og livscyklusanalyser. Vi bygger bæredygtigt i forbindelse med en ny daginstitution i Slagelse, Ny Trelleborg-projektet (museumsbygningen og udstilling), samt højvandssikringerne af Korsør og Skælskør.

Vi tager initiativ til pilotprojekter om cirkulært nybyggeri, idet vi bygger på resultaterne fra projektet Grøn Vækst i Byggeriet. Det indebærer byggeri med høj procent af genanvendte og genbrugte materialer og mindskede mængder af bygge- og anlægsaffald.

Handling 40: Cirkulær renovering

Vi udpeger i perioden 2020 til 2022 en case for cirkulær renovering. Vi skal planlægge renoveringen med høj grad af genbrug og genanvendelse indenfor matriklen, når vi nedtager materialer og udskifter klimaskærmsdele. Samtidig skal vi opnå definerede merværdier som fx moderne lærings- eller arbejdsmiljøer, forbedret indeklima og understøttelse af sunde vaner m.v.

Handling 41: Cirkulær nedrivning

Vi vil gøre os klar til at være en del af fremtidens byggeri, hvor byggematerialerne kommer til at cirkulere. Vi udpeger og stiller krav til cirkulære nedrivninger, som organiseres, så de giver samarbejdspartnerne erfaring og kompetencer, herunder om nye forretningsmodeller.

Vi stiller krav om cirkulær nedrivning, når byfornyelsesmidler bevilges til privatpersoner. Vi forbereder dette i 2020 og stiller kravene foreløbigt i 2021 og 2022.

I samarbejde med BoligKorsør udpeges et antal boligblokke til cirkulær nedrivning (blokke, som under alle omstændigheder skal rives ned). Vi foretager en selektiv nedrivning på baggrund af ressourcekortlægning og materialepas med henblik på at kunne genanvende byggematerialerne i kommunalt eller andet regi. Projektet skal give kompetencer til både erhvervsliv, kommune og boligselskab. Erfaringerne beskrives i en case for pålagte nedrivninger i det almene byggeri ifm. ghettoplanerne. Projektet kan tidligst startes i 2023, men der indledes dialog om projektet i 2021.

Handling 42: Bæredygtighedskompetencer til det lokale byggeerhverv

Vi vil sikre, at Slagelse Kommune i fremtidens bæredygtige byggerier også kan samarbejde med kompetente virksomheder i nærområdet.

Bæredygtigt byggeri fordrer nye måder at gøre tingene på og på investeringer up front, når den komplekse praksis skal planlægges og ledes. Slagelse Kommune har taget de første skridt til at kunne efterspørge bæredygtigt byggeri i sin bygherreorganisation som en del af projektet Grøn Vækst i Byggeriet. Vi skal fortsætte arbejdet med at træne vores efterspørgsel sammen med de lokale leverandører.

Vi afholder en til to workshops/seminarer om fremtidige samarbejder og ønskede kompetencer vedr. bæredygtigt og cirkulært byggeri i samarbejde med Slagelse Erhvervscenter og Samarbejdsudvalget for kommunale bygge- og anlægsopgaver.

Handlinger	Tidsperiode	Ressourcer (mio. kr.)
39. Bæredygtigt og cirkulært nybyggeri i Slagelse	2021-2023	2,1
40. Cirkulær renovering	2022	0,2
41. Cirkulær nedrivning	2021-2024	2
42. Bæredygtighedskompetencer til det lokale byggeerhverv	2021-2023	0

Indsatsområde - Fødevarer

Vi reducerer madspild og øger andelen af økologi og klimavenlig mad i kantiner

Handling 43: Bæredygtige kantiner i kommunen

Vi vil have mere økologi, mindre madspild og vi skal nedbringe CO₂-aftrykket i de køkkener, som forplejer kommunens administration og ældreområdet. Vi er nået langt med økologiprocenten i kantinerne, men økologien skal højnes yderligere, ligesom vi skal kunne dokumentere (endnu) mindre madspild og servere klimavenlig mad. De første par år sætter vi ind i køkkenerne for de administrative kantiner.

I de fire kantiner for den kommunale administration vil vi implementere en tilmeldingsordning, sådan at køkkenerne bedre kan forudsige, hvor meget mad der skal tilberedes. Dermed tilpasser vi madudbuddet med efterspørgslen på dagsbasis. På den måde kan vi drive køkkenerne mere effektivt og opnå de målsætninger, vi sætter os: Mere miljø- og klimavenlig mad, mere økologi, mindre madspild, flere vegetabiliske og lokale fødevarer, samt mindre brug af engangsemballage.

Vi synliggør vores performance på de opsatte mål ved lavpraktiske værktøjer, som passer i køkkenpersonalets daglige rutiner. Vi formidler status og resultater til brugerne på daglig basis og inspirerer til hvad hver enkelt selv kan gøre, på arbejdspladsen og i det private.

Handling 44: Kompetencer til bæredygtige køkkener

Vi afholder workshops og kompetenceudviklingsforløb for kommunale køkkenmedarbejdere om bæredygtigt madindkøb og tilberedning – herunder inspiration til minimering af madspild, mindre brug af kød, og hvordan dette kan spille sammen med økologien.

De første par år starter vi denne indsats i køkkenerne til kantinerne for den kommunale administration. Vi formulerer anbefalinger, så de gode råd og rutiner kan udbredes til andre enheder, evt. igennem ambassadører, hvor der laves mad enten sammen med brugerne eller i decentrale kantiner.

Handlinger	Tidsperiode	Ressourcer (mio. kr.)
43. Bæredygtige kantiner i kommunen	2021-2023	0,24
44. Kompetencer til bæredygtige køkkener	2022	

Indsatsområde - Affald og genanvendelse

Vi producerer mindre affald, sorterer mere og genbruger mere

Handling 45: Plusbutik, reparationscafé og genbrugsbyggemarked

Vi samarbejder med AffaldPlus om at etablere en Plusbutik, reparationscafé og et genbrugsbyggemarked i Slagelse. I Næstved Kommune er modellerne herfor velafprøvede, hvor de er tilknyttede AffaldPlus' genbrugspladser. Vurderingen er, at forudsætningerne for succesfuld drift af faciliteterne er til stede i Slagelse Kommune.

Vi undersøger også muligheden for at indtænke socialøkonomisk virksomhed i tiltaget.

Handling 46: Kompetenceudvikling om direkte genbrug

I samarbejde med AffaldPlus og almene boligselskaber afholder vi kompetenceudviklingsforløb om at udtage storskraldsemner til direkte genbrug. Forløbet tilbydes storskraldsindsamlere og ejendomsfunktionærer.

Handling 47: Affaldssortering i det offentlige rum – skridt for skridt

Vi afprøver og indfaser affaldssortering i det offentlige byrum, på grønne arealer og i forbindelse med lokale arrangementer. Borgere har efterspurgt muligheden for affaldssortering i det offentlige rum, hvor de møder skraldespande, der er drevet kommunalt. Borgerne er bekendte med sortering i fire fraktioner fra deres egen husholdning og møder desuden samme sortering på kommunens Blå Flag-strande. Derfor vil vi indkøbe containere til sortering i flere fraktioner end én og her stille krav til anvendelse af KL's standardpiktogrammer til affaldssortering. Vi afprøver også sensorer i de affaldsbeholdere, som står i yderområder, da det kan spare på transporten, når beholderne skal tømmes, hvorved vi reducerer CO₂-udledningen.

Kommunen har en driftsopgave i at bortskaffe affald på kommunale arealer, og kan være samarbejdspartner til f.eks. erhvervsforeninger, eventarrangører eller grundejerforeninger. Derfor vil vi kombinere samarbejdet om affaldssortering med ovenstående aktører med fx informationstjeneste eller terrorsikring til arrangementer. Vi vil indgå aftaler med event- og festivalarrangører for at sikre affaldssortering i det offentlige rum ved årligt tilbagevendende begivenheder i kommunen. Vi indfører også fuld affaldssortering til de arrangementer, vi selv afholder. Da der er nye miljø- og sorteringskrav med den nye nationale affaldsplan/ Handlingsplan for cirkulær økonomi (2021), vil vi gerne gøre os klar til de politiske udmeldinger ved at frembringe data og formulere mulige indsatser. Dette indebærer at kvantificere affaldsmængderne i fraktioner.

Handling 48: Projekt bæredygtighed på hjul – en mobil informationstjeneste for borgere

Vi vil sammen med, og overfor de almene boligselskaber iværksætte et pilotprojekt om en mobil informationstjeneste om affaldssortering, genbrug og reparationer. Formålet er at nå ud til borgere, som ikke af egen kraft opsøger information om emnet. Dels skal målgruppens forståelse for affald som ressource højnes, dels skal affaldssorteringen forbedres på steder, hvor den i dag er mangelfuld. Som det første gennemfører vi en behovsanalyse for det mobile informationscenter.

Informationstjenesten kan drives og afprøves i AffaldPlus-regi. Mulige andre samarbejdspartnere kan være uddannelsesinstitutioner.

Handling 49: Cirkulært kontorinventar i den kommunale organisation

Vi vil genbruge kontorinventar og undgå at smide en stor mængde emner ud, som vi gør i dag. Det skal vi opnå ved at implementere en helt ny model, som har fokus på standardisering, effektiv styring samt vedligehold og reparationer af vores kontorinventar. Med dette skal vi agere klimarigtigt, reducere affald og opnå økonomiske besparelser.

Handlinger	Tidsperiode	Ressourcer (mio. kr.)
45. Plusbutik, reparationscafé og genbrugs-byggemarked	2021-2022	0
46. Kompetenceudvikling om direkte genbrug	2021-2021	0,15
47. Affaldssortering i det offentlige rum – skridt for skridt	2021-2022	0,7
48. Bæredygtighed på hjul	2021-2022	0,2
49. Cirkulært kontorinventar i den kommunale organisation	2022-2023	0,2

Gennemgående for hele strategien

Opfølgning, løbende status og effektivitet af indsatsområder og handlinger

Handling 50: Opfølgning, løbende status og effektivitet af indsatsområder og handlinger

Vi skal løbende have overblik over fremdriften på indsatsområder og handlinger i denne plan. Det gør vi ved at indhente status fra tovholderne for handlingerne hver tredje måned. I tillæg udarbejder vi én gang årligt en samlet status for handlingsplanen og en vurdering af effekterne, som vi formidler til relevante fagudvalg og byråd m.fl.

Handlinger	Tidsperiode	Ressourcer (mio. kr.)
50. Opfølgning, løbende status og effektivitet af indsatsområder og handlinger	2021-2024	0,2

FN's verdensmål i budgetaftalen 2019

Slagelse Kommune vil arbejde med FN's verdensmål, som skal fylde mere i den politiske styring af kommunen. De 17 verdensmål skal ses under ét, men der er i budgetaftalen 2019 sat særligt fokus på følgende verdensmål: 6, 12, 13, 15 og 16.

Vi arbejder med:

Verdensmål 6: Rensning af spildevand

På baggrund af et pilotforsøg i samarbejde med SK Forsyning etablerer SK Forsyning et kulfilteranlæg, som skal fjerne lægemidler, bakterier og miljøfremmede stoffer fra spildevandet.

Verdensmål 12: Ansvarligt forbrug og produktion

Vi nedsatte i 2019 et rådgivende § 17,4-udvalg, som har til opgave at pege på initiativer, der kan understøtte bæredygtigt forbrug og produktion. Udvalget arbejder frem til 2021 med anbefalinger og konkrete projektidéer, som præsenteres politisk.

Verdensmål 13: Kystbeskyttelse

Vi har fokus på klimatilpasning langs kommunens kyststrækning. Vi arbejder på en række større, kommunale fællesprojekter i Næsby Strand, Korsør bymidte, Halsskov, Kobæk Strand og Skælskør for at sikre borgere mod stormflod og højere vandstand.

Verdensmål 15: Urørt skov

Vi præsenterer i 2021 en skovudviklingsplan for de kommunale skove. I planen udpeges urørt skov og potentielle nye arealer til skovrejsning.

Verdensmål 16: Kulturudveksling og internationalt samarbejde

Vi etablerer samarbejder om kulturudveksling i andre lande, med fokus på USA, Østen og Mellemøsten. Formålet er, at de ældste elever i folkeskolen i samarbejde med ungdomsuddannelserne etablerer netværk og øger kulturforståelsen på tværs af landegrænser.

